

ANALYSE: UNGE FRA ØKONOMISK TRÆNGTE FAMILIER

UNGE FRA ØKONOMISK TRÆNGTE FAMILIER TRIVES DÅRLIGERE END ANDRE UNGE

Børnerådets nye landsdækkende undersøgelse blandt 1.500 elever fra 8. klasse viser, at de fleste danske unge trives – både psykisk og fysisk. Men unge fra økonomisk trængte familier oplever oftere end andre unge at have hovedpine og at være kedede af det, nervøse, irritable eller i dårligt humør.

Undersøgelsen viser markante forskelle mellem unge fra økonomisk trængte familier og unge fra familier med en bedre økonomi. Fx angiver mere end hver tredje ung fra en økonomisk trængt familie at de er i dårligt humør eller irritable hver dag eller mere end en gang om ugen. Også livstilfredsheden er lavere blandt unge, der kommer fra familier med en dårlig økonomi. Blot 15 pct. af unge fra økonomisk trængte familier oplever høj livstilfredshed, mens det samme gør sig gældende for 29 pct. af unge fra den økonomiske middelklasse og for 35 pct. af unge fra økonomisk velstillede familier.

”Vores undersøgelse viser tydeligt, at børn fra familier med en stram økonomi scorer markant lavere på alle trivselsparametre. Derfor er det et stort ansvar, et flertal i Folketinget tager på sig, når kontanthjælpsloftet og integrationsydelsen bliver barsk virkelighed for børnefamilierne. Jeg håber, man er klar til at tage fat på diskussionen om, hvordan vi redder børnene ud af den situation, der tegner sig for dem,” siger Børnerådets formand Per Larsen.

Der er også en sammenhæng mellem familiens økonomi og kvaliteten af de unges sociale liv og familieliv. Unge, der lever i familier med færre penge end andre familier, føler sig mere ensomme og mindre populære, og de går sjældnere til fritidsaktiviteter end andre unge. Hver tiende ung fra en økonomisk trængt familie fornemmer desuden, at stemningen i hjemmet er dårlig eller endda rigtig dårlig på en helt almindelig dag.

Det bekymrer Per Larsen: ”Efter fattigdomsgrænsen blev fjernet, er der en alt for stor gruppe af børn, der er blevet usynlige i den offentlige debat. Men i vores undersøgelse træder de meget klart frem som en gruppe, der har brug for opmærksomhed. FN's Børnekonvention forpligter faktisk Danmark til at sikre alle børn en levestandard, der understøtter det enkelte barns trivsel og udvikling. Det håber jeg, at regeringen tager til efterretning.”

UNDERSØGELSENS HOVEDRESULTATER

- Unge fra økonomisk trængte familier trives dårligere – både fysisk og psykisk – end andre unge.
- Den generelle livstilfredshed er lavere blandt unge fra økonomisk trængte familier end blandt andre unge.
- Unge fra økonomisk trængte familier går sjældnere til fritidsaktiviteter end andre unge.
- Ensomhed er mere udbredt blandt unge fra økonomisk trængte familier end blandt andre unge. De føler sig også mindre populære blandt jævnaldrende end andre unge.
- Stemningen i hjemmet opleves oftere som dårlig af unge fra økonomisk trængte familier end af andre unge.
- Flere unge fra økonomisk trængte familier har oplevet, at stemningen derhjemme var dårlig, fordi de voksne talte om penge.

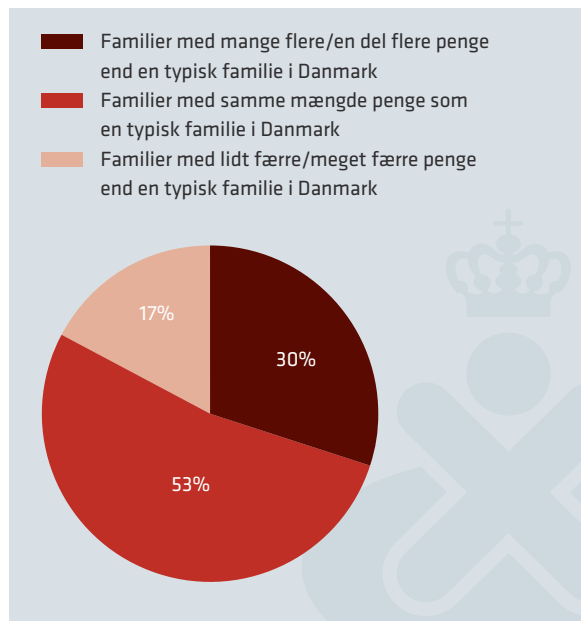
ANALYSENOTAT

UNGE FRA ØKONOMISK TRÆNGTE FAMILIER

Selv om voksne typisk forsøger at skærme hjemmets børn fra familiens økonomiske vanskeligheder, har en tidligere undersøgelse fra Børnerådet vist, at børn alligevel er gode til at afkode virkeligheden (Børnerådet, 2010). I Børnerådets nye undersøgelse angiver 17 pct. af de unge, at deres familie har lidt færre eller meget færre penge end en typisk familie i Danmark. Den vurdering ligger på linje med de 15 pct. af de danske familier, der i *De sociale klasser i Danmark 2012* betegnes som underklassen (Sabiers & Larsen, 2014).

De 17 pct. unge, der vurderer, at deres familie har færre penge end en typisk dansk familie, omtaler vi i analysenotatet som 'økonomisk trængte', mens unge, der vurderer, at deres familie har samme mængde penge som en typisk familie i Danmark betegnes som 'den økonomiske middelklasse'. Unge, der mener, at deres familie har en del flere eller mange flere penge end en typisk dansk familie, omtaler vi som 'økonomisk velstillede'.

FIGUR 1: DE UNGES VURDERING AF FAMILIENS ØKONOMI

Antal svar: 1.444

Spørgsmål: *Tror du, at din familie har flere eller færre penge end en typisk familie i Danmark?* 'Ved ikke'-svar (4 pct.) er udeladt.

” Man føler sig lidt ensom, fordi man ved, de andre laver noget sammen, som man ikke kan være med til. Så kan man sidde og tænke: 'Øv, det var ærgerligt, for jeg ville godt have været med'.

LEA

Analysen bygger på en spørgeskemaundersøgelse i Børnerådets Børne- og Ungepanel samt en række kvalitative uddybende gruppeinterview. Spørgeskemaundersøgelsen blev gennemført i maj 2015, og 97 pct. af de unge, der deltog, var mellem 14 og 15 år. Undersøgelsens metoder er beskrevet bagest i Børneindblikket.

Undersøgelsen er finansieret af

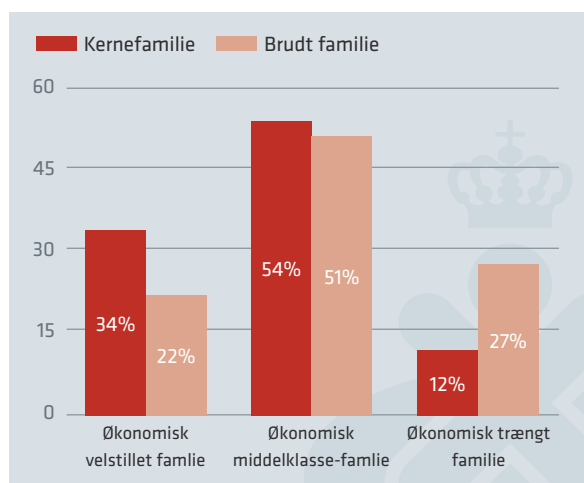
VELUX FONDEN

FAMILIELIV OG ETNICITET

Økonomisk trængte unge lever oftere i brudte familier: Hele 27 pct. af unge fra brudte familier vurderer, at deres familie har færre penge end en typisk familie i Danmark. Tilsvarende vurderer 12 pct. unge fra kernefamilier, at deres familie har færre penge. I den anden ende af skalaen ser vi, at unge fra brudte familier sjældnere vurderer, at deres familie har flere penge end en typisk familie i Danmark.

FIGUR 2: UNGE FRA BRUDTE FAMILIER VURDERER OFTERE, AT DERES FAMILIE HAR FÆRRE PENGE END EN TYPISK FAMILIE I DANMARK

Antal svar: 1.444

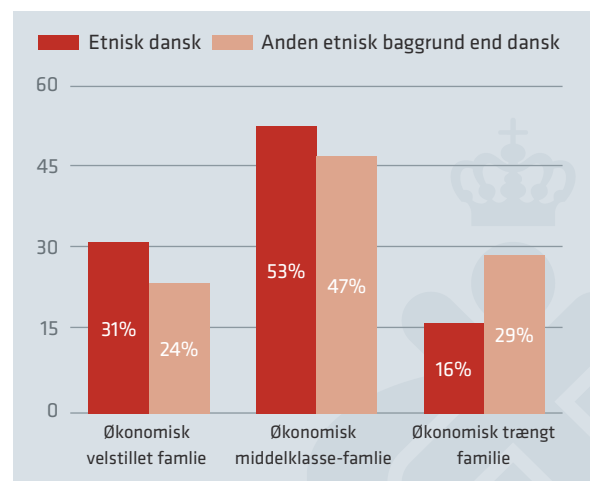
Figuren illustrerer et kryds mellem besvarelserne på følgende spørgsmål: *Tror du, at din familie har flere eller færre penge end en typisk familie i Danmark?* og *Hvilke voksne bor du sammen med?* 'Ved ikke'-kategorien er udeladt ved første spørgsmål.

Respondenten har haft ti familietyper samt en 'andet'-kategori at vælge imellem.

Også i forhold til etnicitet ser vi en forskel, når det gælder de unges vurderinger af familiens økonomi. 29 pct. af unge med en anden etnisk baggrund end

dansk vurderer, at deres familie har færre penge end en typisk familie i Danmark. Det samme gør sig gældende for 16 pct. af unge med en etnisk dansk baggrund. Tilsvarende viser analysen, at færre unge med en anden etnisk baggrund end dansk vurderer, at deres familie har flere penge end en typisk dansk familie.

FIGUR 3: UNGE MED EN ANDEN ETNISK BAGGRUND END DANSK VURDERER OFTERE, AT DERES FAMILIE HAR FÆRRE PENGE END EN TYPISK FAMILIE I DANMARK

Antal svar: 1.444

Figuren illustrerer et kryds mellem besvarelserne på følgende spørgsmål: *Tror du, at din familie har flere eller færre penge end en typisk familie i Danmark?* og *Hvilket sprog taler I mest hjemme hos dig?* 'Ved ikke'-svar er udeladt fra første spørgsmål.

At unge fra brudte familier og med anden etnisk baggrund end dansk oftere lever i økonomisk trængte familier stemmer overens med det billede, der er tegnet i fx *Børnefattigdom i Danmark 2002-2006* (Deding & Gerstoft, 2009).

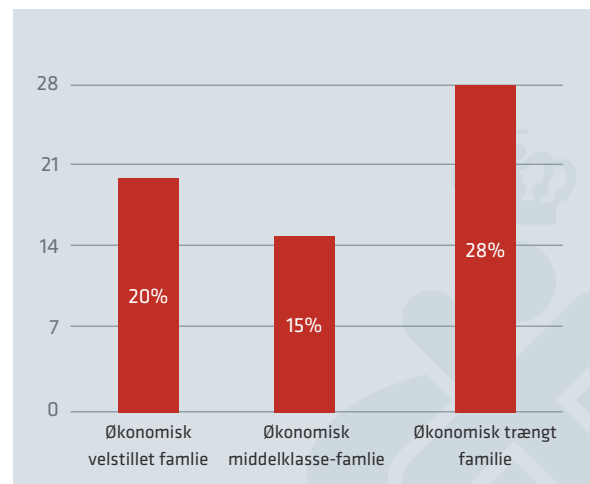
DÅRLIGERE TRIVSEL OG LAVERE LIVSTILFREDSHED

En undersøgelse fra UNICEF har vist, at trivsel og økonomi hænger sammen (UNICEF, 2013). Børnerådets Børne- og Ungepanel bekræfter og nuancerer denne viden, idet vores analyse viser, at unge fra økonomisk trængte familier trives dårligere – både fysisk og psykisk – end andre unge gør.

28 pct. af de unge, som bor i økonomisk trængte familier, oplever hovedpine næsten hver dag eller mere end en gang om ugen. For unge fra den økonomiske middelklasse og fra økonomisk velstillede familier ser det bedre ud, idet de tilsvarende procentandele for dem er 15 og 20.

Lea, der går i 8. klasse, forklarer sammenhængen mellem familiens haltende økonomi og hyppig hovedpine således: "Man tænker så meget over det, at det ligesom koger over inde i hovedet. Man ligger og tænker på det, når man skal sove."

FIGUR 4: MERE END HVER FJERDE UNG FRA EN ØKONOMISK TRÆNGT FAMILIE HAR HOVEDPINE FLERE GANGE OM UGEN

Antal svar: 1.441

Figuren illustrerer et kryds mellem besvarelserne på følgende spørgsmål: *Tror du, at din familie har flere eller færre penge end en typisk familie i Danmark?* og *Tænk på de sidste seks måneder. Hvor ofte har du haft hovedpine?* Ved første spørgsmål er 'Ved ikke'-svar udeladt. Ved andet spørgsmål er svarkategorierne 'Næsten hver dag' og 'Mere end en gang om ugen' slået sammen. Tallene summer ikke til 100, fordi svarkategorierne 'Næsten hver uge', 'Næsten hver måned' og 'Sjældent eller aldrig' ikke er vist.

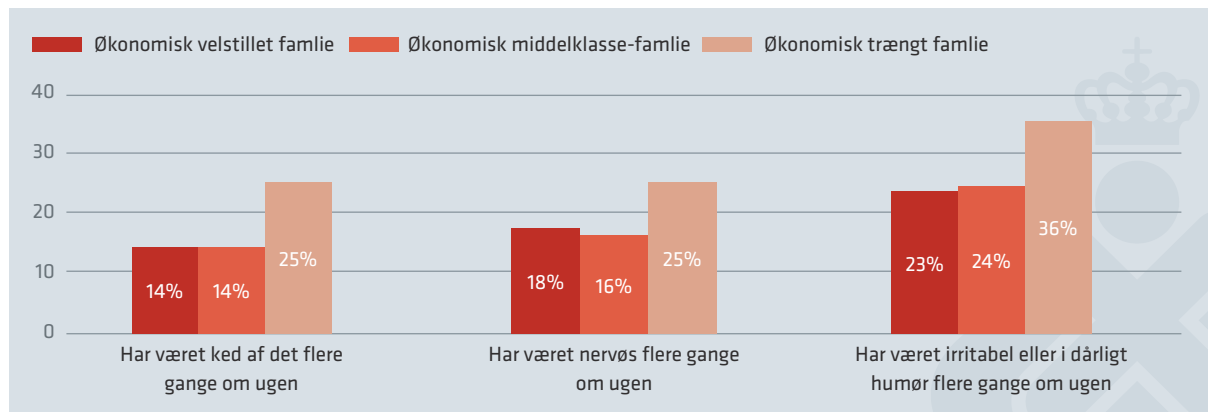
Sammenhængen mellem familiens økonomi og den unges trivsel findes også, når det gælder det psykiske velbefindende. Således har hver fjerde ung fra en økonomisk trængt familie været ked af det eller nervøs, mens 36 pct. har været irritable eller i dårligt humør flere gange om ugen.

Man tænker så meget over det, at det ligesom koger over inde i hovedet. Man ligger og tænker på det, når man skal sove.

LEA

FIGUR 5: UNGE FRA ØKONOMISK TRÆNGTE FAMILIER TRIVES DÅRLIGERE PSYKISK

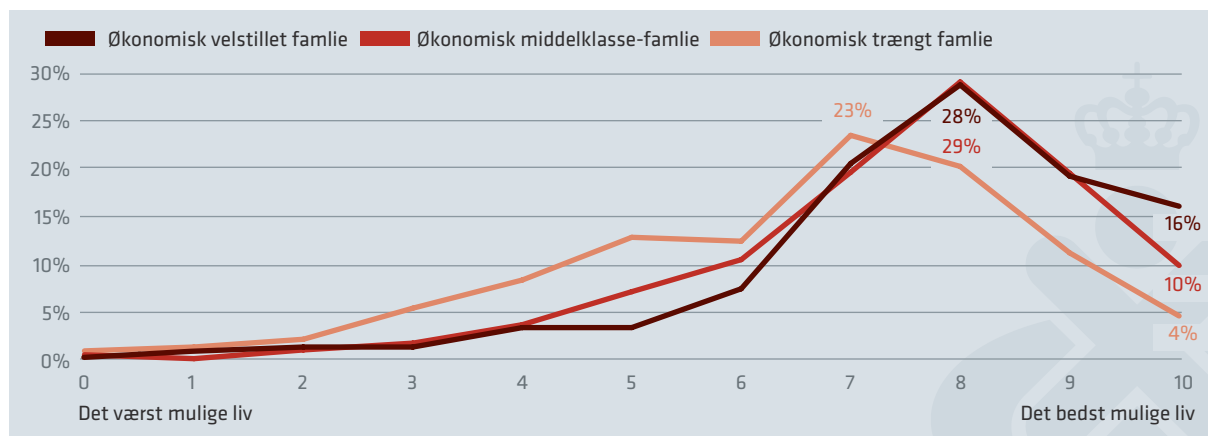
Antal svar: 1.441

Figuren illustrerer et kryds mellem besvarelserne på følgende spørgsmål: *Tror du, at din familie har flere eller færre penge end en typisk familie i Danmark?* og *Tænk på de sidste seks måneder. Hvor ofte har du været ked af det/Hvor ofte har du været nervøs/Hvor ofte har du været irriteret eller i dårligt humør?* Ved første spørgsmål er 'Ved ikke'-svar udeladt. Ved andet spørgsmål er svarkategorierne 'Næsten hver dag' og 'Mere end en gang om ugen' slået sammen.

Foruden at trives dårligere har unge fra økonomisk trængte familier også en generelt dårligere livstilfredshed end andre unge. Blot 4 pct. af denne gruppe af unge vurderer, på en skala fra 0-10, at de har 'det

bedst mulige liv'. Det samme gør sig gældende for 10 pct. af de unge fra den økonomiske middelklasse og for 16 pct. af unge fra økonomisk velstillede familier.

FIGUR 6: UNGE FRA ØKONOMISK TRÆNGTE FAMILIER HAR LAVERE LIVSTILFREDSHED END ANDRE UNGE

Antal svar: 1.444

Figuren illustrerer et kryds mellem besvarelserne på følgende spørgsmål: *Tror du, at din familie har flere eller færre penge end en typisk familie i Danmark?* og *Her er en skala. 10 betyder 'Det bedst mulige liv for dig'; og 0 betyder 'Det værst mulige liv for dig'. Hvor synes du selv, du er for tiden?* Ved første spørgsmål er 'Ved ikke'-svar udeladt.

På denne type skala kan værdierne 0-5 betegnes som 'lav livstilfredshed', 6-8 som 'moderat livstilfredshed' og 9-10 som 'høj livstilfredshed' (Jakobsen m.fl., 2015). Kun 15 pct. af unge fra økonomisk trængte familier oplever høj livstilfredshed, mens det samme gør sig gældende for henholdsvis 29 og 35 pct. af unge fra den økonomiske middelklasse og unge fra økonomisk velstillede familier. Samtidig viser analysen, at 38 pct. af unge fra økonomisk trængte familier giver udtryk for en lav livstilfredshed. Tilsvarende vurderer 26 pct. fra den økonomiske middelklasse og hver tiende ung fra en økonomisk velstillet familie det samme.

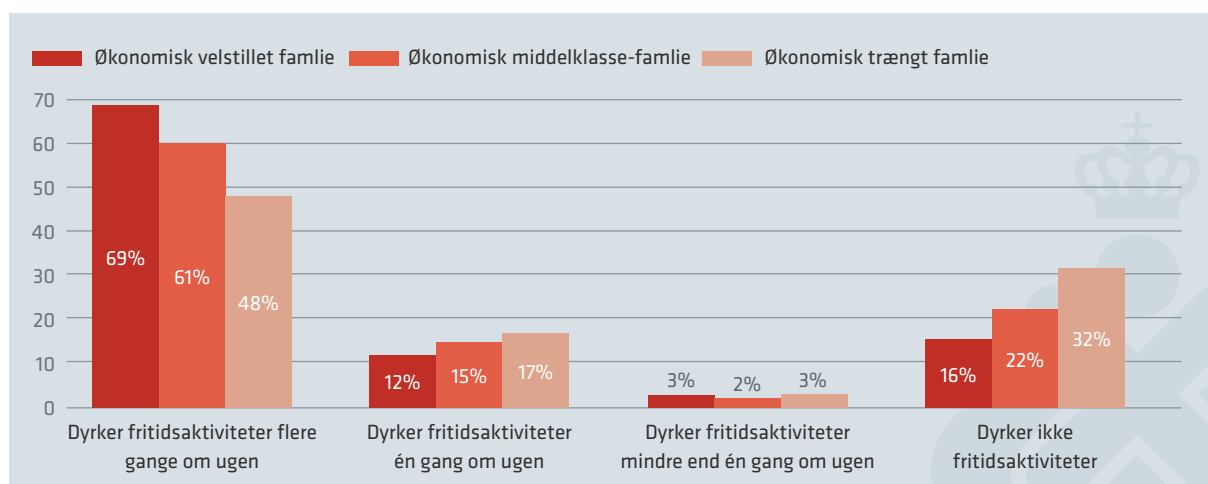
ET RINGERE SOCIALT LIV FOR UNGE FRA ØKONOMISK TRÆNGTE FAMILIER

Et aktivt fritidsliv er en vigtig del af børn og unges udvikling og trivsel (Børnerådet, 2014), men 32 pct. af unge fra økonomisk trængte familier går ikke til fritidsaktiviteter. Det er henholdsvis 10 og 16 procentpoint flere end unge fra den økonomiske middelklasse og unge fra økonomisk velstillede familier. I tråd med dette viser analysen også, at blot 48 pct.

af de unge fra økonomisk trængte familier går til fritidsaktiviteter flere gange om ugen. De tilsvarende procentandele for unge fra den økonomiske middelklasse og unge fra økonomisk velstillede familier er 61 og 69.

Tidligere undersøgelser har vist, at børn og unges fritidsaktiviteter er noget af det, der spares væk, når familiens økonomi halter (se fx Hansen & Hussain, 2009). Samtidig ved vi, at forældre ofte forsøger at prioritere børnenes sociale liv trods økonomiske vanskeligheder (Müller m.fl., 2010). Når økonomisk trængte unge fra Børne- og Ungepanelet angiver ikke at gå til fritidsaktiviteter, kan det altså skyldes, at deres familie står i en særlig svær økonomisk situation. Vi ved imidlertid også, at unge i denne aldersgruppe ofte begynder at prioritere andre ting i deres liv. Der kan altså også være tale om et aktivt og bevidst fravalg fra de unges side. Alligevel vurderer vi, at disse forhold ikke kan forklare forskellen mellem de tre økonomiske familietyper.

FIGUR 7: NÆSTEN HVER TREDJE UNG FRA EN ØKONOMISK TRÆNGT FAMILIE GÅR IKKE TIL FRITIDS AKTIVITETER

Antal svar: 1.444

Figuren illustrerer et kryds mellem besvarelserne på følgende spørgsmål: *Tror du, at din familie har flere eller færre penge end en typisk familie i Danmark?* og *Dyrker du nogen fritidsaktiviteter (fx håndbold, spejder eller løb)?* Ved første spørgsmål er 'Ved ikke'-svar udeladt.

ENSOMHED ER UDBREDT

Hele 39 pct. af de unge fra økonomisk trængte familier føler sig altid eller af og til ensomme, mens kun lidt mere end hver fjerde angiver, at de aldrig føler sig ensomme.

Lea, Jakob og Frederikke er enige om, at det kan være pinligt at komme fra en familie med færre penge end andre familier. Lea fortæller: "Hvis alle selv kunne vælge, så ville de jo gerne være ligesom alle andre, så det er det der med, at man stikker lidt ud. Man er lidt anderledes, hvis de andre har familier med mange penge – så kan man godt blive lidt flov."

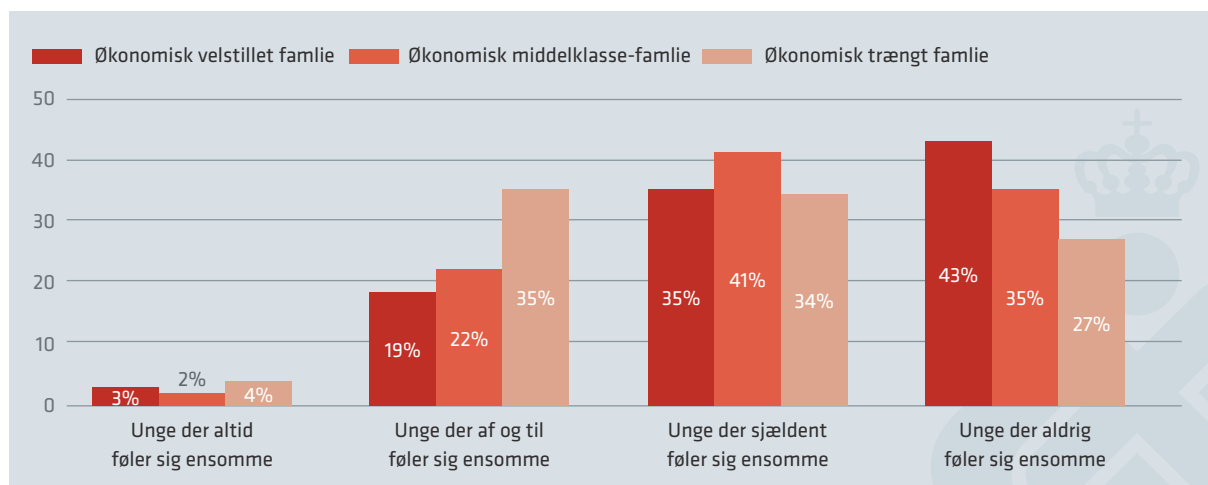
Selv om de unge fra økonomisk trængte familier er overrepræsenterede i forhold til at føle sig ensomme, viser analysen imidlertid også, at ensomhed er et forholdsvis udbredt problem blandt de unge. Næsten hver fjerde ung fra den økonomiske middelklasse og lidt mere end hver femte ung fra de økonomisk velstillede familier angiver, at de altid eller af og til føler sig ensomme.

Man er lidt anderledes,
hvis de andre har familier
med mange penge
– så kan man godt blive
lidt flov.

LEA

FIGUR 8: ENSOMHED ER MERE UDBREDT BLANDT UNGE FRA ØKONOMISK TRÆNGTE FAMILIER END BLANDT ANDRE UNGE

Antal svar: 1.444

Figuren illustrerer et kryds mellem besvarelserne på følgende spørgsmål: *Tror du, at din familie har flere eller færre penge end en typisk familie i Danmark?* og *Føler du dig ensom?* Ved første spørgsmål er 'Ved ikke'-svar udeladt.

POPULARITET KRÆVER PENGE

Ungdomslivet er ofte forbundet med en livsstil, hvor det kan være nødvendigt at have penge på lommen for at kunne indgå i det fælles sociale liv med sine jævnaldrende (Kofod & Nielsen, 2005). Når Lea og Frederikke reflekterer over sammenhængen mellem familiens økonomi og den unges ensomhed, fortæller de netop, at en udadvendt livsstil kræver penge at være del af:

Frederikke: Det har nok noget at gøre med, at man måske ikke føler, at man har råd til at tage med de andre i biografen. Så begrænser man sig selv lidt og tænker: 'Ej, så skal det være sådan noget, der koster penge, og det kan jeg ikke være med til.'

Lea: Man føler sig lidt ensom, fordi man ved, de andre laver noget sammen, som man ikke kan være med til. Så kan man sidde og tænke: 'Øv, det var ærgerligt, for jeg ville godt have været med.'

Nogle gange kan man dog – på trods af en tom pengepung – godt deltage i det sociale liv med vennerne. Signe, Martha og Zahra forklarer, hvordan det er, hvis man fx ikke har råd til at gå ud og spise pizza med vennerne:

Signe: Så tager man med alligevel.

Martha: Så tager man med og får måske en bid.

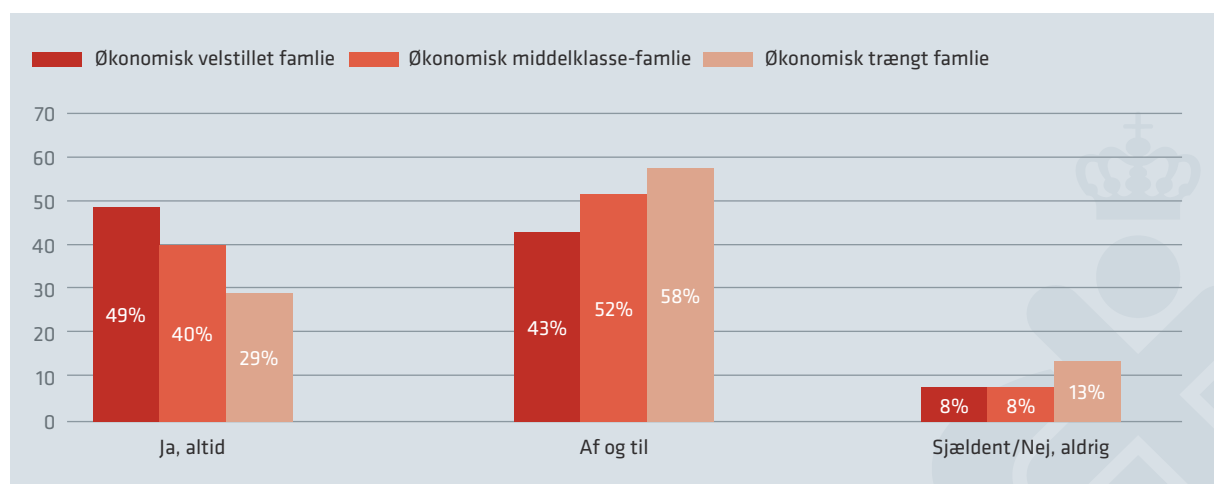
Zahra: Man kigger bare på.

Interviewer: Kan det være et problem, eller er det cool nok bare at kigge på?

Zahra: Jeg tænker, at det godt kan være et problem, for hvis det bliver ved, så kigger man altid bare på.

Mere end hver tiende ung fra en økonomisk trængt familie har en fornemmelse af, at andre unge på deres alder aldrig eller kun sjældent vil være sammen med dem. Samtidig anser under hver tredje sig selv som én, jævnaldrende altid gerne vil være sammen med. Også på dette punkt adskiller de unge, der lever

FIGUR 9: UNGE FRA ØKONOMISK TRÆNGTE FAMILIER FØLER SIG MINDRE POPULÆRE END ANDRE UNGE

Antal svar: 1.444

Figuren illustrerer et kryds mellem besvarelserne på følgende spørgsmål: *Tror du, at din familie har flere eller færre penge end en typisk familie i Danmark?* og *Er du en af dem, som unge på din alder gerne vil være sammen med?* Ved første spørgsmål er 'Ved ikke'-svar udeladt. Ved andet spørgsmål er svarkategorierne 'Sjældent' og 'Nej, aldrig' slået sammen.

i familier med stramme økonomiske rammer, sig altså fra majoriteten, idet henholdsvis 49 og 40 pct. af de unge, der bor i økonomisk velstillede familier og i økonomiske middelklasse-familier, altid oplever, at de er én af dem, jævnaldrende gerne vil være sammen med.

William og Aida genkender sammenhængen mellem familiens økonomi og den unges fornemmelse af ikke at være populær:

William: Hvis man nu går i en klasse, hvor moden er mærketøj, så, hvis man ikke har råd til det, så er det lidt svært.

Interviewer: Så hænger popularitet sammen med at have mærketøj?

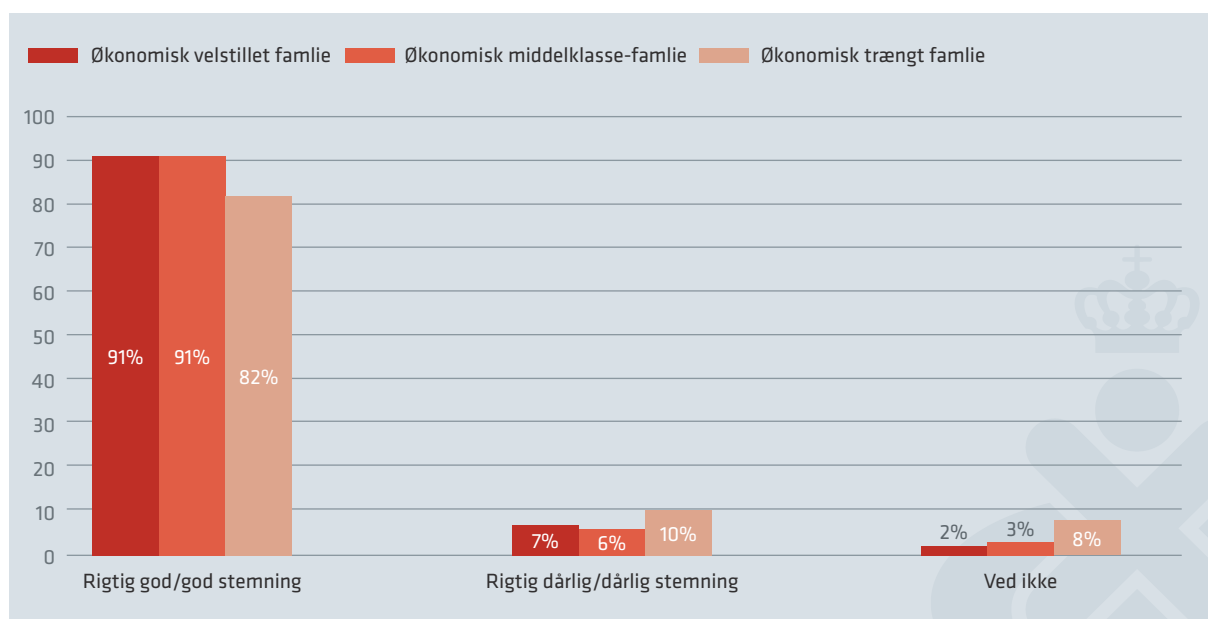
William: Ja, det tror jeg.

Aida: Ja. Her for tiden tænker børn meget, at de skal gå i mærketøj, så man føler sig sej og populær.

PENGESNAK SKABER DÅRLIG STEMNING I HJEMMET

Både unge fra økonomisk velstillede hjem og fra den økonomiske middelklasse oplever, at der til daglig er en god stemning i deres hjem. Hele 91 pct. af de to grupper har således angivet, at der på en helt almindelig dag er en god eller en rigtig god stemning hjemme hos dem. Også et stort flertal af unge fra økonomisk trængte familier har dén oplevelse. 82 pct. af dem har svaret, at der er en god eller en rigtig god stemning i deres hjem til daglig. Imidlertid har hver tiende ung fra en økonomisk trængt familie svaret, at der er en dårlig eller endog en rigtig dårlig

FIGUR 10: STEMNINGEN DERHJEMME OPLEVES OFTERE SOM DÅRLIG I ØKONOMISK TRÆNGTE FAMILIER

Antal svar: 1.444

Figuren illustrerer et kryds mellem besvarelserne på følgende spørgsmål: *Tror du, at din familie har flere eller færre penge end en typisk familie i Danmark?* og *Tænk på en helt almindelig dag hjemme hos dig. Hvordan synes du som regel, stemningen er derhjemme?* Ved første spørgsmål er 'Ved ikke'-svar udeladt. Ved andet spørgsmål er svarkategorierne 'Rigtig god' og 'God' samt 'Dårlig' og 'Rigtig dårlig' slået sammen.

stemning i deres hjem på en helt almindelig dag. De tilsvarende procentandele for unge fra den økonomiske middelklasse og fra økonomisk velstillede familier er 6 og 7.

Billedet af den dårlige stemning i nogle hjem understøttes af, at 71 pct. af de unge fra økonomisk trængte familier har svaret, at de altid eller af og til bekymrer sig om deres families økonomi.

Signe og Martha kan godt forstå, at nogle unge bekymrer sig om familiens økonomi:

Signe: Ja, helt klart (...) Man følger meget med i økonomien, og hvad pengene bliver brugt til.

Martha: Især jo ældre man bliver (...) Jeg interesserer mig jo for mine forældres økonomi.

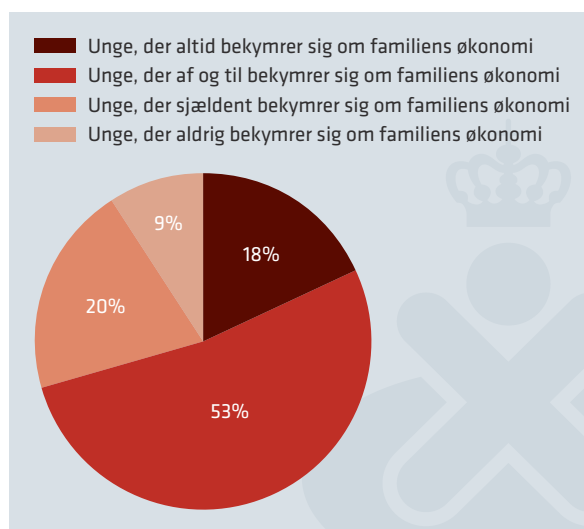
Interviewer: Hvilke bekymringer kan man have?

Signe: At man ikke kan betale huslejen.

62 pct. af de unge fra økonomisk trængte familier og 60 pct. af de unge fra økonomisk velstillede familier svarer, at de voksne derhjemme altid eller af og til taler meget om penge. En tidligere undersøgelse fra Børnerådet viste, at kun 7 pct. af børn i 4. klasse oplevede, at deres forældre talte med dem om, hvad der var råd til i familien (Børnerådet, 2010). Det kan altså tyde på, at børnene i højere grad inddrages i familiens økonomiske situation, eller får en bedre fornemmelse af familiens økonomi, jo ældre de bliver.

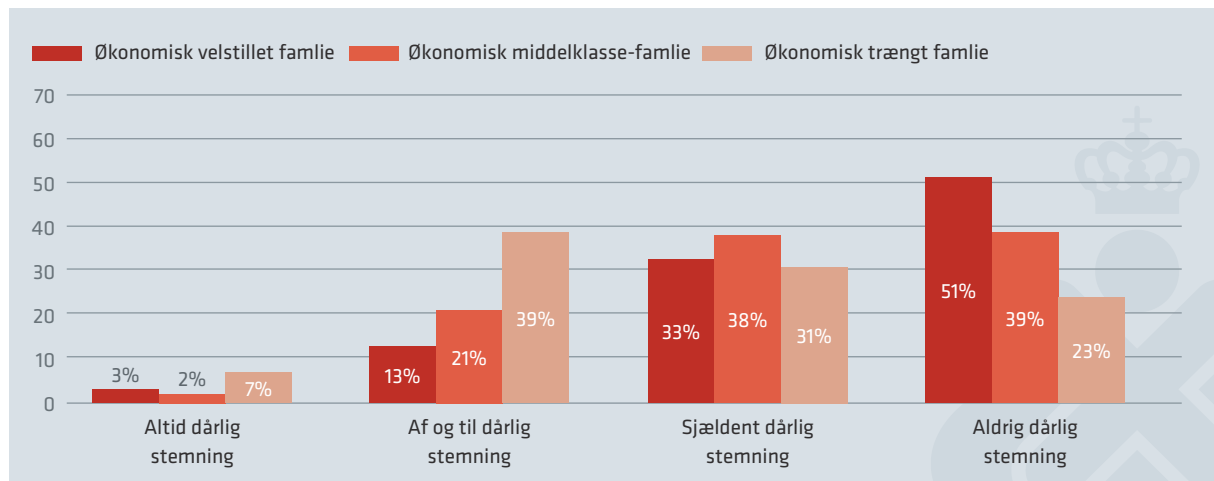
46 pct. af de unge fra økonomisk trængte familier har oplevet, at der altid eller af og til er en dårlig stemning derhjemme, fordi de voksne taler om penge. Det samme gør sig gældende for henholdsvis 23 og 16 pct. af de unge fra den økonomiske middelklasse og fra økonomisk velstillede familier. I den anden ende af spektret viser analysen, at halvdelen af de unge fra økonomisk velstillede familier aldrig har oplevet, at stemningen i deres hjem var dårlig, fordi de voksne talte om penge. 39 pct. af de unge fra den økonomiske middelklasse har angivet det samme, mens det blot er 23 pct. fra økonomisk trængte familier.

FIGUR 11: HVER 7. UNG, DER LEVER I EN ØKONOMISK TRÆNGT FAMILIE, BEKYMRER SIG ALTID OM FAMILIENS ØKONOMI

Antal svar: 248 (udelukkende unge fra økonomisk trængte familier). Spørgsmål: *Bekymrer du dig om din families økonomi?*

FIGUR 12: UNGE, DER LEVER I ØKONOMISK TRÆNGTE FAMILIER, OPLEVER OFTERE END ANDRE UNGE DÅRLIG STEMNING DERHJEMME, FORDI DE VOKSNE TALER OM PENGE

Antal svar: 1.307

Figuren illustrerer et kryds mellem besvarelserne på følgende spørgsmål: *Tror du, at din familie har flere eller færre penge end en typisk familie i Danmark?* og *Har du oplevet, at der var en dårlig stemning derhjemme, fordi de voksne talte om penge?* Ved første spørgsmål er 'Ved ikke'-svar udeladt. Ved andet spørgsmål er 'Ved ikke/har ikke lyst til at svare'-svar udeladt.

” Man følger meget med i økonomien,
og hvad pengene bliver brugt til.

SIGNE

METODE: HVORDAN HAR VI LAVET UNDERSØGELSEN?

BØRNE- OG UNGEPANELET

Analysen er et resultat af tredje undersøgelse i Børnerådets nuværende Børne- og Ungepanel og af tre fokusgruppeinterviews. Første undersøgelse i panelet handlede om livet i 7. klasse, den anden om unge og medier, mens vi her undersøger, hvordan 8.-klasser-elever oplever deres familieliv. Undersøgelsen har været fagligt kvalificeret af en følgegruppe, der på to møder har bidraget med input til særligt relevante perspektiver og nuancer på temaet *familieliv*.

Panelet er etableret ved en stratificeret stikprøve foretaget af Danmarks Pædagogiske Universitet og består af 2.337 8.-klasser-elever fordelt på 114 skoler. 1.537 unge har besvaret et spørgeskema, hvilket giver en svarprocent på 66. På skoleniveau er svarprocenten 78.

REPRÆSENTATIVITET

Der er lidt færre unge med etnisk minoritetsbaggrund, der har svaret på spørgeskemaet (9 pct.), end der er unge med etnisk minoritetsbaggrund i 8.-klasser på landsplan (11 pct.). På samme måde er de unge, der har besvaret spørgeskemaet, en anelse ældre (14,55 år) end gennemsnittet af 8.-klasser-elever i hele landet (14,18). Forskellene er statistisk signifikante, hvilket betyder, at man i læsningen af resultaterne bør holde sig disse forskelle for øje.

84 pct. af de unge går i folkeskole, 15 pct. i friskole eller privat grundskole, mens 1 pct. går i dagbehandlingstilbud eller dagbehandlingshjem. 3 pct. af de unge går i specialklasse¹. Alle skolestørrelser og landsdele er repræsenterede, ligesom der både er elever fra yder- og byområder.

KVANTITATIV DEL

De statistiske analyser bygger på data fra et elektronisk spørgeskema, som blev besvaret i foråret 2015.

Figur 1 bygger på spørgsmålet om, hvordan den unge vurderer familiens økonomi i forhold til en typisk dansk familie. I undersøgelsen *De sociale klasser i Danmark* beregnes det, at overklassen og den højere middelklasse udgør 16 pct. af familierne i Danmark, mens middel- og arbejderklassen udgør 69 pct. af familierne (Sabiers og Larsen, 2014). Når vi sammenligner Børne- og Ungepanelets vurderinger af familiens økonomi med denne analyse, ser det samlet set ud til, at de unge har en god fornemmelse af familiens økonomi – men at de muligvis overvurderer familiens økonomiske situation en smule. Ifølge forskerne Main og Bradshaw fra York University i England har børn netop en tendens til at vurdere familiens økonomi højere end familiens reelle økonomiske situation, hvilket kan forklare, at andelen af unge i Børne- og Ungepanelet som i vores undersøgelse har vurderet, at deres familie har flere penge end en typisk dansk familie, er større end forventet (Main og Bradshaw, 2012). Sabiers & Larsen beskriver desuden, at overklassen, den højere middelklasse samt underklassen er vokset fra 2008-2012, hvilket indikerer, at uligheden i befolkningen er steget – og at Børne- og Ungepanelets vurderinger formentligt ligger på linje med de faktiske fordelinger i dag. Deres analyser bygger på informationer om beskæftigelsesstatus, indkomst og uddannelsesniveau (Sabiers og Larsen, 2014), mens vores altså udelukkende er baseret på en økonomisk vurdering.

Når vi i figur 2 henviser til 'brudte familier' og 'kernefamilier' er det et udtryk for en sammenlægning af ti familietyper samt kategorien 'andet', de unge har kunnet vælge imellem i spørgeskemaet.

1 Det er ikke alle specialskoler, der er organiseret omkring klassetrin. I de tilfælde, hvor en udvalgt skole ikke har 8. klassetrin, har lærerne på skolen udvalgt en gruppe børn, der er vurderet alderssvarende. Specialklasser er blevet tilbudt at læse spørgeskemaet igennem for at vurdere det i forhold til deres elever og deres særlige behov.

De ti familietyper, den unge kunne vælge mellem, var:

- begge mine forældre
- kun min mor
- min mor og hendes kæreste/ægtefælle
- kun min far
- min far og hans kæreste/ægtefælle
- skiftevis hos min mor og far – begge bor alene
- skiftevis hos min mor og far – min mor, min far eller begge bor sammen med en kæreste/ægtefælle
- plejeforældre
- voksne på opholdssted/institution
- bedsteforældre eller andre familiemedlemmer.

Der har desuden været mulighed for at svare 'andet', hvilket er blevet fulgt op af et åbent spørgsmål, hvor den unge har haft mulighed for at uddybe sit svar. Når vi omtaler kernefamiliebørn, henviser vi til de unge, der har svaret, at de bor sammen med begge deres forældre. Begrebet 'brudte familier' refererer til de resterende ni familietyper samt kategorien 'andet'.

De viste svarkategorier i figurerne afspejler de unges svarmuligheder i spørgeskemaet, med mindre andet er angivet.

Dele af spørgeskemaet er fra 'Skolebørnsundersøgelsen', det danske bidrag til det internationale forskningsprojekt 'Health Behaviour in School-aged Children' (HBSC). Brugen er aftalt med ledelsen af 'Skolebørnsundersøgelsen', lektor Mette Rasmussen og professor Pernille Due, Statens Institut for Folkesundhed ved Syddansk Universitet.

Alle sammenhænge i analyserne er statistisk signifikante. De er chi-testede og har en p-værdi under 0,05.

KVALITATIV DEL

Vi har i efteråret 2015 gennemført tre gruppeinterviews med i alt 12 elever fra 9. klasse på to forskellige skoler. De interviewede unges alder svarer til alderen på de unge i Børne- og Ungepanelet. Interviewene varede 30-45 min. og var semistrukturerede.

Interviewene fandt sted efter spørgeskemaundersøgelsen og havde til formål at frembringe de unges forklaringer på udvalgte resultater fra spørgeskemaundersøgelsen og eksempler fra de unges eget liv. For at hjælpe de unge med at reflektere over temaet 'det gode ungdomsliv', fik de desuden forelagt en række billeder, som forestillede forskellige ting eller begivenheder, der kan være vigtige i et ungdomsliv. De unge havde mulighed for at vælge billeder, som de kunne snakke ud fra, når vi bad dem fortælle om, hvad de synes, er vigtigt i deres liv.

ANONYMISERING OG CITATER

Alle navne er ændrede af hensyn til anonymitet. Citater kan være tilpasset af hensyn til læsbarhed.

KILDER

Børnerådet (2010): *Helst skal man have en god barndom. 40 børns fortællinger om et liv på særlige vilkår*. Børnenes rapport til FN's komité for Barnets Rettigheder.

Børnerådet (2010): *Børn og finanskrisen*.

Børnerådet (2014): *Et aktivt fritidsliv skaber større trivsel*. Børneindblik 8/14.

Deding, Mette & Frederik Gerstoft (2009): *Børnefattigdom i Danmark 2002-2006*. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Hansen, Finn Kenneth & M. Azhar Hussain (2009): *Konsekvenser af at have de laveste sociale ydelser som forsørgelsesgrundlag – Forsørgelsesgrundlag og afsavn*. Sociologisk Institut, Roskilde Universitet, CASA og Aalborg Universitet.

Jakobsen, Turf, Nana Rigt Nielsen, Signe Bruun Hansen & Johanne Skibsted Holm (2015): *Ungdomsliv på kredit. Gældsproblemer i forbrugersamfundet*. Trygfonden og Forbrugerrådet Tænk.

Kofod, Anne & Jens Christian Nielsen (2005): *Det normale ungdomsliv. Hverdagsliv, fællesskab, trivsel*

og fremtid. Center for Ungdomsforskning og Ungdomsringen.

Main, Gill & Jonathan Bradshaw (2012): "A Child Material Deprivation Index" i *Child Indicators Research*, 5(3), 503-521.

Müller, Maja, John Andersen, Morten Ejrnæs & Jørgen Elm Larsen (2010): *Livet på de laveste sociale ydelser – En kvalitativ undersøgelse om livsbetingelser og copingstrategier*. Sociologisk Institut, Roskilde Universitet, CASA og Aalborg Universitet.

Sabiers, Sune Enevoldsen & Helene Bækkelund Larsen (2014): *De sociale klasser i Danmark 2012*. Arbejderbevægelsens Erhvervsråd.

UNICEF (2013): *Child Well-Being in Rich Countries. A Comparative Overview*. UNICEF Office of Research – Innocenti.

